

NORGES HØYESTERETT

Den 11. februar 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00301-A, (sak nr. 2003/1496), straffesak, anke,

A (advokat Erling O. Lyngtveit)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Terje Nybøe)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Matningsdal**: Saken gjelder dels spørsmålet om hva som etter straffeloven § 206 annet punktum regnes som ”innføring av penis i munn” og dermed likestilles med samleie, og dels spørsmålet om straffutmålingen for flere voldtekter utført samme dag.
- (2) I straffesak mot A avsa Drammen tingrett den 23. januar 2003 dom med slik domsslutning:
 - ”1. A, født 00.00.80, dømmes for to overtredelser av straffeloven § 192, 1. ledd bokstav a, jf. 2. ledd bokstav a, én overtredelse av straffeloven § 192, 1. ledd bokstav c, jf. 2. ledd bokstav a, én overtredelse av straffeloven § 192, 1. ledd bokstav c, én overtredelse av straffeloven § 227, 1. straffalternativ, én overtredelse av straffeloven § 228, 1. ledd, og én overtredelse av straffeloven § 257, alt sammenholdt med straffeloven § 62, 1. ledd, og § 63, 2. ledd, til en straff av fengsel i 4 – fire – år.

Til fradrag for utholdt varetekt kommer 27 – tjuesju – dager.
 2. A dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen å betale kr. 89.700,- – kroneråttinitusensjuhundre – i erstatning til B.
 3. A dømmes til innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen å betale kr. 120.000 – kroneretthundreogtjuetusen – i oppreisning til B.”
- (3) A anket dommen i sin helhet til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt bevisbedømmelsen og straffutmålingen. Med unntak for domfellelsen for legemsfornærmelse og tyveri ble anken henvist til ankebehandling.

- (4) Borgarting lagmannsrett avsa den 24. oktober 2003 dom som for straffekravet har slik domsslutning:

”1. A, født 00.00.80 dømmes for to overtredelser av straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf annet ledd bokstav a, to overtredelser av straffeloven § 192 første ledd bokstav c jf annet ledd bokstav a, en overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ, samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Drammen tingretts dom av 23. januar 2003, alt sammenholdt med straffeloven §§ 62 og 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 5 – fem – år.

2. Til fradrag i straffen kommer 27 – tjuesju – dager for utholdt varetekt.”

- (5) Fornærmede, B, fikk tilkjent samme beløp i erstatning og oppreisning som i tingretten.
- (6) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen og lovanvendelsen for den ene tiltaleposten vedrørende domfellelsen for voldtekt, idet det anføres at suging av penis her ikke kan likestilles med samleie, jf. strl. § 206 annet punktum. Høyesteretts kjæremålsutvalg har tillatt anken fremmet.
- (7) Jeg er kommet til at anken over lovanvendelsen må tas til følge, mens anken over straffutmålingen ikke fører fram.
- (8) A er tidligere bøtlagt for et forhold som er uten betydning for denne saken. På tidspunktet for de aktuelle forhold var han nesten 21 år gammel. Lagmannsretten la følgende faktum til grunn om de forhold som var gjenstand for bevisanke:

”Tiltalte, A, og B har kjent hverandre i mange år. Fra sommeren 2000 var de kjærester. Det var enkelte problemer i forholdet, men de var likevel stadig i kontakt frem til utpå høsten 2001.

Den 15. november 2001 ble det arrangert en åpen dag på Bs skole. Tiltalte var også der og de ble enige om å treffes neste dag på Bs bolig fordi hun hadde lesedag og skulle være hjemme. Tiltalte kom på formiddagen. Kort tid etter at han hadde kommet la han seg ned på sengen hennes, og de begynte ganske snart å krangle om at B skulle ha flørtet med en annen gutt i vennekretsen, C. Etter å ha kranglet noe ville B forlate rommet, men fikk ikke lov til dette av tiltalte som holdt henne igjen og deretter slo henne i ansiktet. Hun forsøkte på nytt å forlate rommet og han tok da tak rundt ansiktet hennes og holdt henne over nese og munn. Han beordret henne deretter til å kle av seg. Da hun nølte tok han frem en pistol som han pekte på henne med. Hun så da ingen annen utvei enn å ta av seg klærne. Hun hadde menstruasjon og viste ham dette ved å ta ut tampongen. Han tok imidlertid ikke hensyn til dette, og gjennomførte to fullbyrdede vaginale samleier. Han forlot deretter stedet.

Noe senere på dagen reiste B hjem til en venninne, E. Mens hun oppholdt seg der fikk hun en telefon fra C. C hadde mottatt en telefon fra tiltalte som truet med at han ville voldta familien til C hvis han ikke gikk med på å møte opp på et angitt sted. Han etterkom dette på grunn av trusselen, men fant det tryggest å ta med en kamerat, D. Da de ankom stedet ble C konfrontert med at tiltalte hadde hørt at han hadde ”rotet” med B. Tiltalte slo deretter til C i ansiktet slik at han mistet balansen og falt i bakken. Som følge av slaget hovnet leppen opp, og han blødde litt. Han ble bedt om å sørge for at B også innfant seg på X Storsenter. D ble holdt igjen som en garanti for at C skulle komme tilbake med B.

B følte seg på denne bakgrunn presset til å bli med. Sammen med henne reiste også E. Da de kom til storsenteret ble E bedt om å gå ut av bilen. Tiltalte satte seg inn i denne og ba om at den ble kjørt bort 20-30 meter fra der de andre stod og ute av synet for disse.

I bilen ga tiltalte C et ultimatum. Han kunne enten slåss med tiltalte og bruke kniv i slåsskampen, eller han kunne la seg suge av B i tiltaltes nærvær. C turte ikke å slåss med tiltalte som var større og sterkere enn ham. Også B var ute av stand til å gjøre motstand. Hun var i dårlig psykisk forfatning etter de overgrepene hun var utsatt for om formiddagen, og hun satt innestengt i et trangt baksete i en 2-dørs VW Golf. Tiltalte trakasserte henne, kalte henne for hore og spyttet på henne. C kneppet opp buksen og B begynte å suge hans penis. På grunn av situasjonen og redselen fikk han imidlertid ikke ereksjon.

Etter en stund tillot tiltalte at B sluttet å suge Cs penis selv om han ikke hadde hatt utløsning. Han forlot nå bilen for en kort periode og tiltalte satte seg i baksetet. Der åpnet han buksene og tvang B til å suge seg. Hun gjorde som hun ble beordret til. Etter en tid forlangte tiltalte at hun skulle ta av seg buksene og å stille seg på kne i baksetet. Dette etterkom hun også. Tiltalte smurte nå leppepomade enten på sin penis eller rundt hennes endetarmsåpning og trengte inn i henne. Han brukte ikke kondom og han holdt på til han fikk sædavgang inne i henne. Mens dette pågikk ynket hun seg og ba ham om å holde opp fordi det var smertefullt. C, som i mellomtiden hadde satt seg inn i bilens forsete, forlot denne fordi han ikke orket å se eller høre på det som foregikk.

Etter at tiltalte hadde gjort seg ferdig, gikk han ut av bilen og satte seg i sin egen bil hvorpå han kjørte fra stedet.”

- (9) Lagmannsretten la til grunn at episoden ved X Storsenter pågikk et sted mellom 40 minutter og 1 ½ time.
- (10) Legemsfornærmelsen mot C, som ikke ble henvist til ankebehandling, er beskrevet i sitatet foran. Tyveriet bestod i at A etter episoden i vinnings hensikt borttok en Nokia 8850 mobiltelefon som tilhørte C.
- (11) I tiltalebeslutningen hadde påtalemyndigheten lagt til grunn at handlingen mellom C og B ble omfattet av straffeloven § 206 annet punktum i forhold til henne, men at det bare forelå seksuell omgang i forhold til C. Dette var retten uenig i, og stilte tilleggsspørsmål etter straffeloven § 206 annet punktum også for voldtekten mot C. Aktor og forsvarer, som var uenige i den rettsoppfatningen dette tilleggsspørsmålet var basert på, krevde lagmannens rettsbelæring vedrørende dette spørsmålet protokollert. Det er etter dette protokollert følgende:

”Spørsmålene 5 – 8 gjelder at tiltalte har fått de to fornærmede til å ha samleie med hverandre. Den ene medvirket så å si under tvang til den andres seksuelle omgang, som er voldtekt til samleie for begge. Handlingen mellom de to må bedømmes som en sammenhengende handling som fyller lovens definisjon på hva et samleie er. Den kan ikke bedømmes ulikt for de to som måtte utføre handlingen. Dersom dere finner bevist at tiltalte har fremtvunget handlingen som de to fornærmede utførte dreier det seg om voldtekt til samleie i forhold til begge.”

- (12) Jeg bemerker for det første at utsagnet om at de aktuelle handlingene ”fyller lovens definisjon på hva et samleie er”, er i strid med lovens ordlyd. De forhold som reguleres i straffeloven § 206 annet punktum ”likestiltes” strafferettslig med samleie, men de er ikke definert som samleie.
- (13) Lovens ordlyd – ”innføring av penis i munn” – omfatter for så vidt også det overgrepet C ble utsatt for da B ble tvunget til å suge hans penis. På bakgrunn av forarbeidene må det likevel legges til grunn at han bare ble utsatt for voldtekt til seksuell omgang.

- (14) Det aktuelle alternativet ble tilføyd i den dagjeldende straffeloven § 213 ved lov av 22. mai 1992 nr. 49. Tilføyelsen ble vedtatt samtidig med andre lovendringer som hadde som formål å skjerpe straffereaksjonene ved seksuelle overgrep mot barn. Forarbeidene viser at tilføyelsen tok sikte på å ramme menns seksuelle overgrep mot barn i form av innføring av penis i barnets munn, jf. særlig NOU 1991: 13 side 20. Og da § 213 ved lov av 11. august 2000 nr. 76 ble flyttet til § 206, ble det uttrykkelig presisert at alternativet ikke skulle omfatte tilfeller hvor gjerningspersonen fører fornærmedes penis inn i sin munn, jf. Ot.prp. nr. 28 (1999–2000) side 34–35 og 119. Departementet viste til at "[e]n slik situasjon er som regel ikke så alvorlig og virker ikke like truende som når en gjerningsmann fører sin penis inn i fornærmedes munn".
- (15) På bakgrunn av denne lovhistorien og disse klare utsagnene i forarbeidene, er jeg kommet til at det aktuelle alternativet er begrenset til overgrep som består i at gjerningsmannen fører sin penis inn i fornærmedes munn. Og etter min mening er det ikke grunnlag for å tolke dette alternativet annerledes når de to impliserte blir tvunget til å utføre handlingen.
- (16) Den aktuelle lovanvendelsesfeilen knytter seg til et tilleggsspørsmål til lagretten som etter dette ikke skulle ha vært stilt. Det er dermed ingen grunn til å oppheve dommen for så vidt gjelder voldtekten mot C, jf. Rt. 1999 side 1008 om en tilsvarende situasjon ved domfellelse etter straffeloven § 162. Subsumsjonen må imidlertid endres til straffeloven § 192 første ledd bokstav c.
- (17) Med hensyn til straffutmålingen viser jeg til at den første voldtektsepisoden, som omfattet to fullbyrdede vaginale samleier, må ha virket svært skremmende for fornærmede når samleiene ble oppnådd etter trussel med pistol i hennes eget hjem. Voldtekten førte til at hun i ettertid ble så utrygg at hun måtte flytte hjemmefra det siste året hun gikk på videregående skole.
- (18) Også det andre overgrepet, som omfatter to fornærmede, er svært graverende. Jeg viser for det første til at domfelte ved alvorlige trusler tvang de to fornærmede til stedet, og at en kamerat av C ble holdt igjen ved X Storsenter som garanti for at begge skulle komme til stedet. Overgrepet fant sted over et betydelig tidsrom, og det var sterkt krenkende for de fornærmede – og da særlig B, som etter å ha blitt tvunget til først å suge Cs penis, deretter måtte suge domfeltes penis før han gjennomførte et smertefullt analt samleie med henne inntil han oppnådde sædavgang. Dette samleiet førte til blødning i anus. Ved straffutmålingen må det også legges vekt på at disse voldtektene ble utført for å straffe de to fornærmede.
- (19) Jeg legger videre vekt på at i tillegg til de seksuelle overgrepene, ble B trakassert ved at han kalte henne for hore og spyttet på henne. Og i de påfølgende dagene fortsatte han trakasseringen av henne med SMS-meldinger i tekst og bilder. Blant annet sendte han melding om at det som hadde foregått, skulle gjentas ytterligere fem til seks ganger før han anså seg ferdig med henne.
- (20) På bakgrunn av ovenstående er jeg kommet til at det ikke er grunnlag for å redusere den straffen lagmannsretten har utmålt.
- (21) Da voldtekten mot C må nedsubsummeres, finner jeg det naturlig å utforme ny domskonklusjon for straffekravet.

(22) Jeg stemmer for denne

D O M:

1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a, straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a jf. § 206, straffeloven § 192 første ledd bokstav c og straffeloven § 227 første straffalternativ, samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Drammen tingretts dom av 23. januar 2003, alt sammenholdt med straffeloven §§ 62 og 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 5 – fem – år.
2. Til fradrag i straffen kommer 27 – tjuesju – dager for utholdt varetekt.

(23) Dommer **Støle:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(24) Dommer **Stabel:** Likeså.

(25) Dommer **Lund:** Likeså.

(26) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(27) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A, født 00.00.1980, dømmes for overtredelse av straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a, straffeloven § 192 første ledd bokstav a jf. annet ledd bokstav a jf. § 206, straffeloven § 192 første ledd bokstav c og straffeloven § 227 første straffalternativ, samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Drammen tingretts dom av 23. januar 2003, alt sammenholdt med straffeloven §§ 62 og 63 annet ledd, til en straff av fengsel i 5 – fem – år.
2. Til fradrag i straffen kommer 27 – tjuesju – dager for utholdt varetekt.